

17

1.

19

2

1

179

1.

2

3.

4.

1739.

1. Berg, Inam. Frideric: De fictionibus principis
demonstrandi non et numerandi H.
Zeit Mittelblatt, Xur: Pultianae actionis rerum
fundamentum, objectum ut et ejus duratio. 2 Bunde

1740.

1. Mantzel, Ernst. Th. Frid. Jac. jur. Decanus: Programma,
quo ad solennia doctoralia Th. Frid. Procuvingii iuri
tat.
2. Mantzel, Ern. Th. Frid: De jure prelati'ois pro
vni corporum. atque eorum jurebus singula-
ribus in theopoli -
3. Mantzel, Ern. Th. Frid: De jure prelati'ois provin-
cial sine usuris creditae
4. Mantzel, Ern. Th. Frid: De successione descenditum
ab intestato inaequali speciebus ex consuetudine
historiam, qua ultimo - genitas -

1741.

1. Bulten, Gabriel: De sublata in diabolo indifferentia ad bonum et malum.

2. Hartmann, Franchim: De principii juris naturalis in deque resultantis obligationis naturalis universalitate ex ipsa moralitatis et obligationis naturalis natura sistenda.

3^a Hering, Mathias Beuoni: De prodigo felici in materia de fructuum restitutione 2 Sept.

7. Hering, Mathias Beuoni: De retentione in deposito legitima

5. Mantzel, Ern. Fr. Frid: De proposito in mente retento.

6^a Mantzel, Ern. Fr. Frid: De decisionibus, quae fiunt pro auctoritate.

6^b Mantzel, Ernestus Fr. Fridericus: De decisionibus, quae fiunt pro auctoritate. Accedit Mantzel, Ernestus

Fr. Friswicus: Wie viel Geld einen Psatel, der wie
ein Kopf gross? Res 1741.

7. et Mentzel, Em. Fr. Frid: de ferrina mercatrice Schult.

8. Schmiel, Joh. Petr: de vindicatione rerum papilla-
riarum omni carni ad quinquennium restricta.

9. Schmiel, Johan. Petr: de praestatione natali

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is mirrored and difficult to decipher but appears to contain several lines of cursive script.

30. May, ...
is ...
...
...
...

UNIVERSALIS

IPIS. DE-
AD

GRATIS

BRADKA

DOM JOANN. FRIDERIC. 1719

BY. PATRON. SYDORUM. MEORUM. PROMOTORIS
RECTORIS AC. AETERNUM. COLENDI

IN. ACADEMIA. VARNIACA

1719

ENDER

16

P. 16

Pr. 15. num. 25.

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,

DE

JURE PRÆLATIONIS

PECVNIAE

SINE USURIS CREDITÆ,

Wom Belde so keine Rente giebt,

AD ARTICULUM XII. LIBR. III. TIT. I.

JUR. LUBEC.

QVAM

SUB UMBONE ALTISSIMI,

ET INDULTU AMPLISS. JCTORUM ORDINIS

IN ACADEMIA PATRIA VARNO-BALTHICA,

ANNO O. R. MDCCXL. D. JUN.

SUB PRÆSIDIO

DN. ERN. JO. FRID. Wankeln,

PHIL. ET J. U. D. ATQVE INSTIT. P. P. O. FAMIGERATIS-

SIMI, AMPLISS. FACULT. JURID. AD H. A. DECANI

SPECTABILISSIMI,

PATRONI, OLIMQVE PRÆCEPTORIS OMNI OBSERVANTIÆ

GÈNERE ÆTERNUM COLENDI, PROSEQVENDI,

PRO LICENTIA,

SUMMOS IN UTROQVE JURE RITE CAPESSENDI,

HONORES,

PUBLICÆ, EIDEMQVE PLACIDÆ DISQVISIONI

SUBJICIET,

BERNH. FRID. NEUCRANTZ,

JUR. CAND.

ROSTOCHII,

Typis JOH. JACOBI ADLERI, SEREISS. PRINCIP. & ACAD. Typogr.

INSTITUTIONES JURIS CIVILIS

JURIS CIVILIS INSTITUTIONES

SINE USURIS CREDITA

AD ARITHMETICAM XNUMX IN TIT.

DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

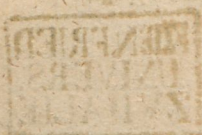
DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

DE ARITHMETICA XNUMX IN TIT.

PRÆFAMEN.

Peracto examine, cum mihi de themate quodam, dissertatione inaugurali digno circumspiciendum esset, haud diu me hæsitare animus sinebit. Cum enim facili perspicerem negotio, permulta & varia, eaque non levia & vulgaria, sed singula singulari elaboratione & lucubratione digna, adhuc superesse juris capita, incidi tandem in materiam: *de jure prælationis pecuniæ sine usuris creditæ*. Commendavit se hæcce materia duplici ex ratione. Prima erat, quod usum ejus & observantiam, in iis locis, quæ jure Lubecensi reguntur, deprehenderim frequentissimam, &, quæ altera erat, Doctores & Autores, qui de concursu creditorum scripserunt, quosque

A 2

evol-

evolvere licuerit, hujus materiæ passim & incidenter mentionem fecisse, animadverterim. Primam affirmat quotidiana plurium Megapolensium civitatum praxis, vix enim, ut unum allegaverim exemplum, in superiori quod est Rostochii judicio, sententiam prioritatis publicatam vidi, in qua hæc non legantur verba: *N. N. mit // Capital, so ihm Liquidatus laut Verschreibung sub dato &c. ohne Zinsen angeliehen.* Secunda ex ipsa Autorum inspectione & lectione probatur. Quæ cum ita sint, haud ingratum fore duxi, si pleniorum hujus materiæ enodationem atque explicationem præsentis labori destinarem, & pro tenuitate virium, & quantum per breve temporis spatium licuerit, defectus hucusque desideratos supplerem & B. L. communicarem. Ordo, quem in præsentis tractatione observabo, erit, ut illam in tria dispecam capita, ita ut *Imo de jure prælationis pecuniæ sine usuris creditæ in genere. II do, de competentia juris prælationis & III tio de modo detegendi in competentiam latentem,* agam. Faxit DEus
T. O. M. ut omnia cedant
feliciter,

CAP.

CAPUT I.

DE

JURE PRÆLATIONIS PECUNIÆ SINE
USURIS CREDITÆ IN GENERE.

§. I.

Textum illum Juris Lubecensis, cujus particulae se
quentes destinavimus meditationes, sistit *Lib. III* *Articulus*
Tit. I. *F. L.*

ARTICULUS XII.

Esesem folget gemeiner Stadt-Schuld, welche alsdann ge-
het vor alle Creditoren, darnach Kinder Geld, vor dem
Rathe ausgesprochen, folgend der Brautschaß, trewe Hand,
welche durch Untrewe verrückt ist, Kinder, Armer Leute, Göt-
tes Häuser und sonst Geld, welches keine Renne giebt.
Nach diesen die Creditores hypothecarii, das ist, welche aus-
drückliche schriftliche Verpfändung haben nach der Zeit als die
Verpfändung geschehen, also daß die ältesten den jungen vort-
sehen, letztlich die gemeine Schuld.

§. II.

Definimus autem jus prælationis pecuniæ sine usuris *Definitio*
creditæ, per Privilegium pecuniæ sine usuris mutuo *Juris præ-*
data concessum, ut in concursu creditorum hy- *lationis, pec.*
pothecariis quibuscunque immediate prælocetur. *f. in creditæ.*

SCHOLION. Descriptiones terminorum in defini-
tione occurrentium judicamus superfluas, cum jurisperitis
sint familiares & clari; definiens autem officio suo satisfa-
ciat, si utatur terminis, quos claros supponere licet ei in cu-
jus gratiam definitio conditur, notante Illustr. WOLFIO
in phil. rat. S. 164.

A 5

§. III.

§. III.

relatio ejus-
dem ad pri-
vilegia.

Jus prælationis pecuniæ s. u. creditæ ad privilegia recte refertur. Etenim jus prælationis (§. 2.) definitum, juri communi, quod, citra dubium, hypothecarios creditores pecuniæ gratis creditæ præfert, contrariatur, indeque ad jura singularia referendum, quæ in favorem certarum causarum vel personarum ultra regulas juris communis sunt introducta. Quamobrem cum ejusmodi jura singularia privilegia audiant. *L. 8. ff. de pos. TITIUS in Jur. priv. Lib. 1. C. XI. §. 19. STRUV. in S. J. C. Ex. 2. §. 26. & 27. FRANZK. ad ff. tit. de Const. Princ. n. 36. LAUTERBACH. in dissert. de privil. cred. pers. §. 5. quod jus prælationis pec. s. u. creditæ ad privilegia recte referatur, dubitari nequit.*

SCHOLIUM. In eo omnes, quos evolvere licuit, Doctores, præter GERDESIUM in *diss. de different. jur. com. & Lub. §. 80.* conveniunt, quod secundum jus commune mutua gratuita hypothecariis minime sint præferenda; dissentiunt saltem: an non ante chirographarios qui sub scenore mutuum dederunt collocandi? Affirmativam tuentur STRUV. *Ex. 44. tb. 56.* aliique a MEVIO ad *J. L. Art. 12. tit. 1. Lib. 3. n. 48.* allegati, quos sequitur celeberr. Dn. LEYSER. in *med. ad ff. Spec. 487. med. 4.* & hi omnes *L. 7. §. 2. de pos. & L. 24. §. 2. ff. de reb. aut. jud. pos. de prælatione pecuniæ apud numularios depositæ & consumptæ disponentes, obrationis generalitatem ad mutua gratuita ingenere extendunt. Negativam vero defendit ANTON. a MARA. de concurs. cred. Lib. 2. tit. 11. §. 21. 22. & hujus sententiam judicamus veriolem, cum nec verba, nec ratio LL. allegatarum, extensivam earum interpretationem admittat. Etenim illas loqui de pecunia deposita, mutuo datæ opposita, clarissima verba *L. 24. cit.* demonstrant: *Sed enim qui depositis nummis usuras a mensulariis acceperunt a ceteris creditoribus non separantur, & merito: aliud enim est credere, aliud deponere.* Rationem autem Legum, non in favore mutui, natura sua gratuiti, sed in publica fide quam*

quam deponens secutus est, collocandam esse, non minus ex ipsa L. cit. 24. apparet: potiore[m] eorum causam esse placuit qui pecuniam apud mensam, fidem publicam secuti, deposuerunt. Optime PAPIANUS in l. 8. ff. de pos. : quod privilegium propter necessarium usum argentario[rum], ex utilitate publica receptum est. add. LAUTERBACH. in diss. de priv. cred. pers. §. 19. sqq. Ceterum ex dictis intelligitur quam graviter lapsus sit GERDESIVS, loc. cit. ex L. 7. §. 2. de pos. & L. 24. ff. de reb. aut. jud. poss. inferens, jure communi, qui sine usuris crediderunt, omnibus sub usaris credentibus, utut privilegiatis, præferri, indeque illis pinguius privilegium ac jure Lubecensi indultum esse, quo pecunia sine usuris mutuo data saltem accensetur privilegiatis creditoribus, & hypothecariis præfertur.

§. IV.

Privilegium de pecunia s. u. credita prædicatum, est reale, non personale. Quoniam per textum expressum; Geld, welches keine Rente giebt non personæ sed rei concessum; privilegia autem quæ rei vel causæ tribuuntur realia sunt & personalibus opponuntur, DDres ad tit. ff. de Const. Princ.; quin realibus accenseri debeat, ambigendum non est. & quidem
realia.

SCHOLION. Non obstat: textum Jur. Lubec. loqui per compendium, & si verum spectetur, non rei seu pecuniæ; sed potius personis qui pecuniam sine usuris crediderunt; privilegium indultum esse. Licet enim hoc concedamus; eruditum tamen monitum TITH. in jur. priv. L. 1. C. XI. §. 24. res inanimata rerum moralium non possunt esse subjectum, quamvis rebus, magno consensu, jura nonnulla, ut privilegia & servitutes inhaerere doceant. Nam non rebus, sed potius personis intuitu rerum, jura illa competunt, qua per loquendi compendium, rebus ipsis deinde adscribuntur, omne dubium facile tollit. Paucis: privilegium quæst. indultum est creditoribus seu personis, non qua talibus, sed intuitu rei: pecuniæ sc. gratis creditæ; ejus.

ejusmodi autem privilegia realibus annumerari constat.
vid. FRANZK. *ad tit. ff. de Cons. Princ. n. 36. sqq.*

Sensus vocis
gibt.

§. V.

Verba textus: Geld, welches keine Rente giebt, de pecunia ex contractu mutui debita, sunt intelligenda. Etenim in textu plane nulla debendi causa exprimitur, hinc si solus spectetur, de quam sit intelligendus, non apparet. Quoniam vero Jus Lubecense sub IV. titulis contractus reales exposuit, ita ut Libri 3ⁱⁱ Tit. I. agat de mutuo vom Gelehnten Gelde, Tit. II. de commodato von Ausleihen, Tit. III. de deposito von Treuer Hand, Tit. IV. de pignoribus & hypothecis von Verpfändungen, & textus noster titulo Imo insertus reperitur, cujus rubrum est de mutuo vom Gelehnten Gelde; lex autem in dubio ita sit intelligenda ut conveniat rubricæ sub qua ponitur, EVERHARD, *loc. top. leg. Loc. XCII. n. 6.* verba textus: Geld, welches keine Rente giebt, de contractu mutui sunt intelligenda.

SCHOLION. Consentientem habemus MEVIUM in Comment. *ad art. 12. n. 49.* verb.: *Sed ex rubrica, uti alias, accipiendum hoc est de pecunia gratis mutuo data.* Ceterum argumento ex rubrica aliud ex Jure Saxonico accedit. Observarunt MEV. in *quest. prel. I. ad J. L. n. 55.* alique allegati ab Ill. Dn. de WESTPHAL. in *diff. de orig. & font. Jur. Lub. §. 4. lit. Y.* Jus Lubecense proximam interpretationem petere ex Jure Saxonico, unde magna ejus pars desumpta est. Sed in *Ord. Jud. Sax. tit. XLIX. §. 3.* distincte traditur: Wenn auch einer jemand Geld ohne Zinsen geliehen, ist er dermassen privilegiert, daß er vor allen andern Gläubigern welche Zins genommen, bezahlet werden soll. Præterea consensus aliarum provinciarum notari meretur de quo conferendus MARTIN. in *Comm. ad Ord. Jud. Sax. §. 3. Tit. XLIX.*

§. VI.

Sensus vocis
Geld.

Per terminum: Geld, intelligendi sunt numeri, seu pecunia numerata, Etenim compiler Juris Lube-

Lubecensis definitionem vocis Geld nullibi suppeditavit, nec, ex quonam libro eadem sit haurienda, indicavit; usus ergo est termino, nec a se definito nec ab aliis, in communi tamen sermone obvio; Hoc autem casu is significatus termino tribuendus, quem ipsi tribuit usus loquendi, per demonstrata ab Ill. Dn. WOLFIO in *phil. rat.* §. 609. add. TITIUS in *J. priv.* L. I. c. 17. §. 10. Quamobrem cum usus loquendi distinguat pecuniam a rebus pretio affectis, Geld vom Geldeswehrt, & termino Geld notionem nummorum jungat BESOLD, in *Theopract. v. Baar, baates Geld*; per vocem Geld in textu occurrentem pecunia numerata est intelligenda.

SCHOLION. Non equidem nos latet, Jus Romanum terminum pecuniæ subinde in sensu latiori, imo latissimo adhibere, quando in *l. 5. ff. de V. S.* pecuniæ significatio refertur ad ea quæ sunt in patrimonio & per *l. 222. eod.* pecuniæ nomine nonsolum numerata pecunia, sed omnes res, tam soli quam mobiles, tam jura quam corpora continentur; Et, si præterea verum sit, ex Jure Rom. jura statutaria esse explicanda, nihil ob stare videtur, quin notio pecuniæ latior in jure Romano obvia, ad terminum Geld, quo Jus Lubec. utitur, transferri possit, imo debeat, cum ipsa rubrica tituli von gelehntem Gelde, intuitu aliarum rerum fungibilium, quæ non minus, ac nummi, objectum mutui constituunt, significatum latiore admittat & exposcat; Sed his non obstantibus, significatui proprio, usuique loquendi apud germanos conformi, in præsentem inhærendum esse censemus: versamur enim in statuto regulis jur. comm. adverso, inque materia privilegiorum, quibus laxior verborum significatus non convenit. Sequimur ULPIANUM, qui simili ratione commentatus est ad verba Scti Macedoniani: *mutuam pecuniam dedisset, in L. 7. ff. ad Sct. Maced.* Mutui dationem non solum numerata pecunia, verum omnium que mutuo dari possunt an accipere debeamus videndum?

B

Sed

Sed verba videntur mihi ad numeratam pecuniam referri, ait enim Senatus; MUTUAM PECUNIAM DEDISSET. Tandem notandum, laxiorem termini pecuniæ significatum ipsi Romanis extraordinarium esse, ita ut plerumque pecuniæ appellatio strictius accipiat & nummos tantum comprehendat. Id quod variis legibus confirmatum dedit BRISON. de verb. signif. v. Pecunia.

§. VII.

Sensus vocis Rente.

Termino Rente usuræ denotantur. Hic enim significatus usui loquendi, imprimis apud Lubecenses, congruit, & proinde, deficiente definitione retinendus est videtorum ad (§. 6.)

SCHOLION. Equidem voce Rente designantur annui reditus in *Art. VIII. & IX. Tit. VI. lib. III. J. L. verb. Rente* causæ sunt. Cum vero sub genere redituum usuræ comprehendantur, & memorati annui reditus sint usuræ palliata; nihil obstat, quo minus terminus Rente de usuris intelligatur, vid. *ME V. cit. loc. ad Art. XI. n. 46. TIT. Obs. ad L. 701.*

§. VIII.

Prælationis concessæ indoles.

Pecunia sine usuris credita præfertur quibuscunque hypothecariis. Præfertur enim hypothecariis in genere per text. *Nach diesen die Creditores hypothecarii, consequenter, vi dicti de omni, vid. illustr. WOLF. phil. rat. §. 346. quibuscunque.*

SCHOLION. Per immediatam prælationem cujus in definitione mentio facta innuere volumus, quod pecunia sine usuris credita, debito liberorum, pauperum & piorum locorum simpliciter sit postponenda. Et si enim nihil de ordine in textu expresse statuatur, enumeratio tamen creditorum facta pro ordine est. *Quemadmodum enim.*

enim hic ordo denotat affectionem disponentis aut favorem rei dispositæ rationabilem, ita ostendit, primo nominata esse præferenda, bene sic judicante MEVIO *ad art. XI. Lib. 3. tit. I. n. 29. seqq.*

§. IX.

Si exstiterit ratio objectiva, quæ voluntatem ratio privilegii definiti. legislatoris determinavit ad privilegium prælationis pecuniæ sine usuris creditæ tribuendum, erit hæc vel odium usurarum, vel favor officii humanitatis, quod gratuito mutuans præstat. Ponatur ratio in odio usurarum. Cum ex historia usurarum. constet, illas, eo tempore quo jus Lubecense compilatum est, nempe Sec. XII. vel XIII. ill. Dn. NETTELBLAT *in diff. de fontibus Jur. Lubec. § 6.* insigni odio subjectas fuisse. ill. Dn. BOEHMER. *in Jur. eccl. Protest. Tom. V. tit. de usuris §. XX.* in solo usurarum odio contineri potest ratio postlocationem mutui usurarii determinans, si eodem animus legislatoris fuerit imbutus. Ponatur ratio in favore officii humanitatis. Cum majore favore dignus videtur qui mutuam pecuniam gratis dat, quam ille qui mediante mutuo proprium simul quæsitivum commodum, in solo favore officii humanitatis continebitur ratio prælocationem mutui gratuiti determinans, si legislatoris animus ab odio usurarum fuerit immunis. Tertia autem ratio objectiva concipi nequit, cum integrum privilegii objectum absoluat mutuum gratuitum usurario comparatum vel oppositum, adeoque in hoc vel illo ratio determinans, si quæ datur, reperiri debeat; Consequenter si exstiterit ratio objectiva determinans erit hæc vel odium usurarum vel favor officii humanitatis, quod gratuito mutuans præstat.

§. X.

Datur ratio privilegii pecuniæ s. u. creditæ est compositi. tributi, ta.

tributi, & hæc ut composita ex odio usurarii & favore gratuito mutui concipienda est. Etenim posito privilegio, ponenda est ratio determinans voluntatem legislatoris ad introducendum jus singulare a regulis communis recedens *l. 16. ff. de LL.*, consequenter datur ratio juris prælationis pecuniæ s. u. creditæ concessi (§. 3.) quod erat primum.

Enimvero cum ratio, vel odium usurarum, vel favor mutui gratuiti esse debeat, & utraque non solum possibile sit, sed & coexistentia earundem nullam involvat contradictionem, legislator autem nec unam nec alteram manifestaverit, absque ratione sufficiente assereretur, hanc vel illam legislatorem impulisse ad privilegium prælationis mutuo gratuito concedendum, proinde nulla privilegii ratio esset; Quod cum sit contra hypothefin, ratio privilegii ut composita ex odio usurarum & favore gratuiti mutui concipienda est, quod erat alterum.

SCHOLION. Accurate ergo non philosophantur, solum favorem officii humanitatis pro causa privilegii impulsiva allegantes. Paulo rectius CARPZ. *p. I. Const. 28. def. 1132* scribit: *Rationem si quaeris procul dubio ea consistit in odio usurarum, ut si nulla lege, attamen prioritatis privilegio, homines ad ebaritatem christianam & mutuuum gratuitum incitentur.*

§. XI.

Incorporeatio.

Privilegio pecuniæ s. u. mutuo datæ interpretatio restrictiva, regulariter convenit. Est enim hoc privilegium jus singulare, concedenti quidem nulla ratione, tertio autem seu hypothecariis creditoribus quibuscunque, admodum damnosum, & hoc respectu non favorabile sed odiosum. Quamobrem cum interpretatio restrictiva juri singulari tertio nocivo & odioso congruat ill. DN. LEYSER. *in med. ad ff. spec. 20. med. §. 5. & 6. Quin eadem*

dem privilegii pecuniæ s. u. mutuo datæ regulariter conveniat, dubitari nequit.

SCHOLION. Strictam interpretandi rationem eo magis privilegio mutui gratuiti convenire judicamus, ac rationes hujus privilegii, si verum fateri licet, magis cebrina quam veræ æquitati favere deprehendimus. Nam ratio ab odio usurarum petita, secundum sana de usuris licitis principia, de quibus vid. Dn. LEYSER. *Spec.* 243. *med.* 1. ibique all. PUFENDORF. iniqua est, nec favor mutui gratuiti tantus existimandus est, ut damnum inde incurrere debeant creditores providi, per constitutionem privatæ, imo publicæ hypothecæ, sibi licite & optime prospicientes. Si humanitatis officium præmio quodam provocandum, hoc ipsum cum detrimento tertii innocentis fieri non debet.

CAPUT II.

DE

COMPETENTIA ET INCOMPETENTIA PRIVILEGII.

§. XII.

IN genere locus est privilegio prælationis. si pecunia numerata absque usuris sit mutuo data. (§. I.) De competentia in genere

§. XIII.

Si non sit credita pecunia numerata privilegium prælationis cessat. Etenim per vocem Geld in cessat ob defectum pecuniae numerate.

Textu occurrentem intelligi debet pecunia numerata (§. 6.) nec stricta interpretandi ratio juri singulari, imprimis odioso, conveniens, istius extensionem ad omnes res pretio affectas permittit. (§. 11.) Cum ergo privilegium soli pecuniæ numeratæ tributum intelligatur, illud ipsum cessare debet, si non sit credita pecunia numerata.

§. XIV.

*cessat si alie
res mutuo
data.*

Quodsi ergo res fungibiles a nummis diversæ sint mutuo datæ e. gr. vinum, frumentum, lignum ad extruendam domum & similia, privilegium prælationis non competit.

SCHOLION. Dissentit equidem MEV. *l. c. in additam. n. 4.* existimans, privilegium ob identitatem rationis, ad quodcunque creditum gratuitum extendendum, five nummis non proprium esse; & juxta illius sententiam prælationem concessam esse novimus ei qui frumentum gratis crediderat:

N. mit 4 Scheffel Roggen, so er dem Liquidato ohne Zinsen angeliehen.

Sed nihil mutamus. Licet enim communiter asseratur, privilegia per rationem suam esse amplianda & extendenda; vid. Doctores allegati a STRYKIO in *diff. de interpret. privil. c. V. n. 23. seqq.* attamen ipse STRYKIUS *l. c. n. 44.* monet, quod rationis identitas allegari quidem possit in jure communi, non vero in jure singulari, & hæc philosophia Legibus positivis approbata est. Etenim in *l. 14. § 16 ff. de LL. regula* traditur: quod contra rationem juris communis receptum, non est producendum ad consequentias, tales sc. quarum nullus cum voluntate privilegiantis datur nexus necessarius. Licet ergo, ut paucis, pro ratione instituti, dicta ad casum præsentem applicemus, luben-

lubentes concedamus, legislatorem privilegiantem, officium humanitatis, quod præstat gratis mutuo dans, favore profecutum esse, negamus tamen consequentiæ necessitatem: E. mutuo gratuito in genere jus prælationis concedere voluit, Et a verbis speciem designantibus ad genus argumentandum?

§. XV.

Si objectum mutui gratuiti sint res fungibiles æstimato datæ privilegium prælationis cessat. etiam si sint æstimato datæ.
 Si enim res fungibiles sint æstimato datæ, id eventualiter inter contrahentes actum intelligitur, ut pretium succedat in locum rerum, in genere restituendarum; sed diversa sunt pecuniam numeratam dare, & loco rerum æstimatarum pecuniam recipere; proinde cessabit privilegium pecuniæ numeratæ gratis mutuo datæ concessum, si objectum mutui gratuiti sint res fungibiles æstimato datæ.

§. XVI.

Si objectum mutui gratuiti sit pretium rerum fungibilium a mutuuario vendendarum, privilegium prælationis competit. Etenim, ex hypothese, pretium rerum fungibilium vendendarum mutuo datur; cum vero pretium consistat in pecunia numerata quando competit in intuitu pretii rerum a pecunia diversarum.
 §. 2. *J. l. l. §. 1. ff. de C. E. V. l. 9. C. eod.* nec interfit an hæc a creditore, an ab alio ad ipsius mandatum, ex rebus venditis sit comparata, argum. *l. 71. §. 5. ff. de acqu. vel omitt. hered.* Prælationis privilegio autem locus sit, si pecunia numerata absque usuris sit credita; (§. 12.) quin hoc competat si objectum mutui gratuiti sit pretium rerum fungibilium a mutuuario vendendarum, ambigendum non est.

SCHOLION. Probationem a nobis datam ad omnes res pretio affectas applicari posse, quilibet animadvertit. Quando

Quando ergo chirographum ea conditione est datum ut pecunia ex illa debita exigatur & ad usus mutuarii transferatur, privilegium prælationis similiter obtinebit.

§. XVII.

Quando cessat ob causam debendi.

Si nummi debeantur, sed causa debendi, ex quacunque alia præter mutuum conventionem, orta sit, privilegium prælationis cessat. Etenim verba textus Geld, welches keine Rente giebt, de pecunia ex contractu mutui debita sunt intelligenda (§. 5.) nec stricta interpretandi ratio juri singulari, imprimis odioso, conveniens, illorum extensionem ad indefinitas debendi causas permittit. (§. 11.) Cum ergo privilegium prælationis soli mutuo gratuito tributum intelligatur, illud ipsum obtineri nequit, si nummi quidem, sed ex alia quacunque præter mutuum conventionem, debeantur.

§. XVIII.

intuitu merciam creditoris non competit.

Mercator ergo qui merces sine usuris credit, jure prælationis non gaudet.

SCHOLION. Consentit MEV, *loc. sapius cit.* & pro ratione sequentem allegat regulam: *ubi lucrum aliquod quaeritur, etsi non petatur usura, privilegium cessat.* Licet autem hæc regula, causæ privilegii adprime congruens, in se sit verissima, & vix alia debendi causa, præter mutuum gratuitum, occurrat, cui commodum creditoris non sit connexum; attamen cum hoc commodum non semper ita pateat, ut in mercibus a mercatore sine usuris creditis, e. g. in pretio pro rebus ad quæstum non venditis sine usuris debito; in pecunia assecurationis, quam conductor quandoque sine usuris locatori credit; in eventuali emptione venditione si res fungibiles æstimato datae sunt (§. 15.) & fimi

similibus; inde in probatione theorematum præcedentis
lucri vel commodi creditoris nullam habuimus rationem.

§. XIX.

Pecunia ex cambio proprie sic dicto debita, ^{ex cambio palliato com- petit; non ex proprio.} privilegio non fruitur; quodsi autem mutuum cambio palliato re vera contractum cæteris paribus privilegio locus est. Cum enim cambium proprie sic dictum sit, quando pecunia a remittente alteri solvitur hunc in finem, ut alibi præsentanti fiat solutio ab eo, cui facta trassa ill. BOEHM. *ad ff. tit. de rer. permut. §. 8.* erit species permutationis, vel negotium ex permutatione & mandato, aliquando etiam locatione, mixtum, SCHILTER. *Exerc. ad ff. 32. §. 9. & 10.* Consequenter causa debendi a mutuo est diversa, indeque pecunia ex cambio proprie sic dicto debita privilegio non fruitur. Quod erat primum. Porro, cum cambium palliatum dicatur, quod debitor creditori loco chirographi dat, ut eo promptior fiat executio ill. BOEHM. *l.c.* nullum est dubium quin cambia palliata in mutuo locum invenire & chirographis solitis substitui possint. Quamobrem cum privilegium prælationis competat, quando pecunia absque usuris sit mutuo data. (§. 12.) Ceteris paribus illi locus est, si mutuum cambio palliato fuerit contractum. Quod erat alterum.

SCHOLION. Exempla cambiorum palliatorum sunt frequentissima. Haud raro usurarum in illis expressa fit mentio: *Zahle ich an A. oder ordre die Summa von 500. Rthlr. nebst eines Jahres Zinsen zu 5 pro Cent; plerumque tamen illarum solutio anticipatur, damit der Wechsel, uti dicunt, reime bleibe; vel quantitati creditæ junguntur: Zwölff Monat a dato zahle ich an A. oder ordre die Summa 525. Rthlr. valuta empfangen.* Frequentantur etiam cambia in emtionibus venditionibus intuitu pretii, raro autem causa proxima debendi adjicitur: e. g. valuta durch
C mit

mir verkaufte 2 Last Roggen empfangen; Sed valuta generaliter allegatur. Proinde a cambis palliatis ad mutuum non semper valet consequentia. Ex dictis apparet, quod cautione opus sit, ne pecunia ex cambio debita jus prælationis, pecunia sine usuris mutuo datae alias proprium, tribuatur. Juxta praxin fori Rostochiensis cambia hypothecariis postponuntur, quando ex illis non apparet, quod causa debendi fuerit mutuum gratuitum; in casu opposito autem juri prælationis locus conceditur. Ita censuit Ampl. Senatus Rostoch. in M. Concur. Sache testante sententia prioritatis d. 13. Febr. 1733. publicata.

No. 18. Carl Siegmund B. aus Stralsund mit 160 Rthlr., so dem liquidato auf einen den 20. Dec. 1731. ausgestellt, cum hypotheca bonorum versehenen Wechsel, ohne Zinsen angeliehen worden.

Cambium sequentis erat tenoris:

Stralsund den 20. Dec. 1731. Rthlr. 160,
in 4 ß. St.

Zukünftigen Johanni Mareß Ao. 1732. zahle vor diesen meinen sola Wechsel an Hrn. Siegmund. B. oder ordre 160 Rthlr. in 4 ß. Stücke, so mir derselbe auf mein Ansuchen, aus wahrer Gürtlichkeit bis dahin vorgeschossen, verspreche dagesgen sub hypotheca bonorum zur Zeit promte Zahlung

J. P. M.

acceptire auf mich selbst

J. P. M.

§. XX.

§. XX.

Si inter creditorem & debitorem convenerit, ^{non competit, quando debitor retinet pecuniam solvendam.} ut pecuniam ex alio contractu, præter mutuum, debitam, retineat debitor instar pecuniæ s. u. mutuo data, privilegium prælationis cessat. Etenim cum solvere & solvendum retinere sint opposita, debitor non solvit pecuniam debitam quam retinet, consequenter deficit pecunia numerata, quæ mutuo dari possit; hac autem deficiente privilegium prælationis cessat. (§. 6. & 12.)

SCHOLION. Non obstant verba l. 15. ff. de R. C. ut cum ex causa mandati pecuniam mihi debeas, & convenerit ut crediti nomine eam retineas; videatur mihi data pecunia & a te ad me profecta. ULPIANO enim hujus legis auctori lubentes concedimus, ut pecunia ex alia causa debita, fingatur soluta & iterum mutuo data; concedimus etiam in præfenti facti specie verum mutuum, sed mutuum privilegiatum negamus. Hic, si unquam expedit, privilegium strictè interpretandum & secundam rationem suam restringendum est. Mutua enim gratuita ex sola charitate christiana profecta non sunt adeo frequentia, in plurimis officium humanitatis exulat, & creditor privilegii prælationis non ignarus, ex nulla alia ratione usuras abhorret, quam ut fortem habeat salvam. Quod si ergo pecuniam, quæ v. gr. ex emto debetur, in termino solutionis non consequatur & dubium obveniat, an emtor existat soluendo, tunc charitate christiana vel quasi motus, pecuniam per annum & quod excurrit, debitori etiam sine usuris jure mutui retinere finit: *Er läßt sich eine Obligation geben, daß er ihm 500. Rthl. ohne Zinsen angeliehen habe.* Ceterum nostris meditationibus etiam analogia juris favet, cum in l. 3. pr. Mandat. præcipiatur: *uniuscujusque contractus initium esse spectandum & causa.*

§. XXI.

*cessat; Si
mutuum u-
suarium in
gratuitum
fuerit con-
uersum.*

Ex probatione propositionis prioris liquet, quod privilegium prælationis nec tunc competat, si mutuum usurarium per novationem in gratuitum fuerit conversum. Nec enim hoc casu affirmari potest pecuniam gratis esse creditam.

SCHOLION. Exempla non deficiunt: Wenn man merckt daß der Schuldner schlecht wird, so verlangt man, aus Christlicher Liebe vel quâti, weiter von ihm keine Zinsen, sondern novet die erste Obligation.

§. XXII.

*competit, li-
cet chiro-
graphum de-
ficiat.*

Pecunia f. u. mutuo data privilegio prælatione gaudet, licet chirographum desuper non sit confectum. Si enim chirographum non sit confectum, scriptura deficit; cum autem scriptura ad essentiam mutui, nec jure Lubecensi, nec Romano, *argum. l. 4 ff. de pign.* requiratur; defectum chirographi privilegio prælationis non obtare, evidens est.

SCHOLION. Modus probandi mutuum gratuitum ad locum communem de probationibus spectat, quem in præsentem excutere, ratio instituti non permittit. Unicum saltem occurrit monendum, quod præsumptioni mutui gratuiti inter DDres controversæ, vid. LEYSER. *Spec. 130. med. 3.* effectus aliqualis liberationis a probando non tribuendus: cum sine dubio præsumtio hominis sit non juris.

§. XXIII.

*competit, si
in chirogra-
pho usura
non sit pro-
missa.*

Si in chirographo super pecunia mutuo data confecto usuræ non sint promissæ, privilegium prælationis obtinet. Si enim usuræ in chirographo non sint promissæ, ex illo non debentur *l. 3. C. de usur.* sed pecunia

nia absque usuris mutuo data est, de qua non debentur usurae. Quamobrem cum pecunia s. u. mutuo data privilegium praelationis competit, quin hoc obtineat, si in chirographo usurae non sint promissae, nulla ratione dubitari potest.

§. XXIV.

Non ergo ad competentiam privilegii requiritur, ut in chirographo debitor confessus sit, sibi pecuniam s. u. esse creditam. mentio pecuniae s. u. creditae non requiritur.

SCHOLION. Veritas hujus corollarii Anno 1730. in concursu D. impugnata quidem est, sed infelici successu. Casus erat sequens: W. liquidabat 60. fl. ut pecuniam sine usuris creditam ex chirographo sequentis tenoris: Ich Endesbenannter bekenne, daß heute W. mir 60 fl. angeliehen habe, und verspreche sub hypotheca bonorum solche innerhalb 4 Wochen wieder zu bezahlen. Rostock den 4. Febr. 1728. In prioritatis sententia locus creditori assignabatur inter hypothecarios:

No. 38.) W. mit 60 fl. laut Scheins vom 4 Febr. 1728 so mit General Hypothec versehen.

Quia in chirographo debitor non erat confessus se pecuniam mutuum sine usuris accepisse; Sed interposita restitutione a Jctis extraneis pronuntiatur: Nunmehr aus dem Actis so viel zu ersehen, daß W. mit 60 fl. nach No. 16. und allen Hypothecarii vorzusehen sey. Hanc sententiam de hinc Ampl. Senatam Rost. in judicando semper esse secutum, permulta testantur praerjudicia.

§. XXV.

Si usurae non sint permissae, creditor tamen pro pecunia mutuo data ex post facto usuras accepit, privilegium praelationis cessat. Etenim cessat, usuris est post facto acceptis. nullum

C 3

nullum est dubium, quin per acceptationem usurarum consensus de mutatione mutui gratuiti in usurarium ipso facto declaretur, consensus autem facto concludente declaratus æquipollet verbis expresso, *arg. l. 57. de Pact.* proinde paria sunt, an exigantur usuræ promissæ, an non promissæ accipiantur; Sed pecuniam sine usuris mutuo esse datam, si usuræ de eadem sint promissæ, repugnat; consequenter, si usuræ non sint promissæ, creditor tamen easdem est post facto acceperit, privilegium prælationis cessat.

SCHOLION. Veritas propositionis confirmatur *arg. l. 7. §. 2. ff. de pos. ibi: dummodo eorum, qui postea usuras acceperunt, ratio non habeatur, quasi renunciaverint deposito.* Add. LAUTERBACH. *in diss. de privil. pers. §. 18.*

§. XXVI.

*cessat, usuris
ex mora pe-
titis.*

Si usuræ non promissæ petantur ex mora privilegium prælationis cessat. Creditor enim qui ex mora petit usuras, ipso facto declarat voluntatem mutandi gratuitum mutuum in usurarium & ipsius voluntas contra debitorem efficax est, qui, volente creditore, ad usuras moræ obligatur. consequenter per probata (§. 25.) paria sunt an exigantur usuræ promissæ, an non promissæ ex mora petantur. Quamobrem, cum repugnet pecuniam s. u. mutuo esse datam, si usuræ sint promissæ, evidens est, cessare privilegium si usuræ non promissæ ex mora petantur.

SCHOLION. Caveant ergo qui pecuniam s. u. crediderunt, ne in concursu creditorum usuras moræ cum forte liquident, quod aliquoties ab incautis causarum patronis factum memini.

§. XXVII.

*est frustra
sunt petita.*

Cum voluntas creditoris usuras moræ petentis contra debitorem efficax sit, ex probatione priori propositioni adjecta

adjecta recte inferitur: privilegium prælationis cessare, licet usuræ ex mora frustra sint petitæ.

§. XXVIII.

Cessat privilegium prælationis, si usuræ ordinariis minores petantur vel accipiuntur. *cessat, ob usuras ordinariis minores,* Extra dubium enim est positum, quod usuræ, ordinariis minores, sint aliqua usuræ, privilegium autem prælationis concessum est pecuniæ, de qua nullæ usuræ sunt præstandæ, dem Geld, welches keine Rente giebt; consequenter locum habere nequit, si usuræ ordinariis minores petantur vel accipiuntur.

§. XXIX.

Cessat privilegium, si quæcunque res a pecunia numerata distincta usurarum nomine petantur vel accipiuntur. Etenim, cum pacta dant legem contractibus, usuræ de pecunia numerata mutuo data, in eodem genere alias præstandæ, juxta contrahentium voluntatem in aliis rebus constitui possunt. TIT. in 7. Priv. L. IV. c. 21. §. 20. Si ergo aliæ res a pecunia numerata diversæ usurarum nomine petantur vel accipiuntur, quin usuræ petantur vel accipiuntur, dubitari nequit; consequenter cessabit hoc casu privilegium prælationis pecuniæ l. u. creditæ concessum.

§. XXX.

Creditor honorarium intuitu pecuniæ l. u. creditæ a mutuuario acceptans, privilegio non fruuntur. *cessat, interveniente honorario.* Etenim privilegium prælationis cessat, si creditor aliquid loco usurarum acceperit, (§. 28. & 29.) accipit autem aliquid loco usurarum, quando honorarium non refusat. Nam honorario, quatenus mutuo accedit, alia distinguitur.

distincta ratio non respondet, quam pretium pro usu fortis vel quantitatis creditæ, & cum eadem notio usuris conveniat *l. 23. § 28. C. de usur. honorarium mutuo accedens & usuræ solo nomine differunt, quod rerum essentiam mutare nequit; Consequenter creditor honorarium intuitu pecuniæ s. u. creditæ acceptans, privilegio prælationis gaudere nequit.*

SCHOLIUM. Non obstant *l. 6. pr. l. 7. ff. Mandat.* Quamvis enim ex his recte inferatur, honorarium mandato, qua negotio gratuito, accedere posse; minus recte tamen concluderetur: negotiis gratuitis indistincte honorarium accedere posse, ut gratuita permaneant. Salvis ergo LL. cit. differentiam inter honorarium quod mandato, & quod mutuo accedit, admittimus. Qui ulterius instaret, quod honorarium non pro usu pecuniæ creditæ, sed in remunerationem officii humanitatis, per mutuum gratuitum præstiti solvatur, ille distinguat velim, quæ apparent & quæ sunt, & non amplius dubitabit, quod honorarium mutuo quacunque ratione & quacunque intentione accedens, pro usu fortis, gratis licet concessio solvatur. Careat ergo privilegio prælationis, qui gratis pecuniam mutuo dat, sed honorarium pro mutuo gratuito non recusat.

§. XXXI.

*Competit,
non obstante
termino sol-
utionis.*

Terminus restitutioni pecuniæ s. u. mutuo datæ præfixum, privilegio non obstat. Etenim per terminum restitutioni præfixum, certum tempus designatur, quo existente, pecunia gratis mutuo data est restituenda, sed tempus, qua tale non est modus inducendæ obligationis BARBOSA. *Ax. XL. v. Tempus;* Consequenter terminus restitutioni præfixus mutuum gratuitum in usurarium convertere nequit. Quamobrem cum posito termino restitutioni præfixo non tollatur mutuum gratuitum; evidens est illum non obstatæ prælationi pecuniæ s. u. mutuo datæ. SCHO-

SCHOLION. Equidem in lite in *Schol.* ad §. 24. notata, contra prælationem imprimis urgebatur, quod terminus restitutionis in chirographo sit expressus, post hujus lapsum autem gratuitum mutuum in usurarium esset conversum, cum usura non promissa ex mora debeantur; Sed recte creditor regerebat, non in termino restitutioni præfixo, sed in mora solvendi, post lapsum termini contingente, contineri rationem, quod creditor usuras exigere possit, & tunc demum mutuum gratuitum fieri usurarium, si creditor usuras moræ exegerit.

§. XXXII.

Ex eo, quod tempus non inducat obligationem, facile intelligitur: Termini extensionem non obstare privilegio prælationis, sed huic locum esse concedendum, licet terminus restitutionis sit brevissimus. *licet fuerit brevissimus.*

SCHOLION. Notabile exemplum observavimus in prioritatis sententia, ab Ampl. Sen. Rost. in causa concursus B. Anno 1739. publicata,

No. 7.) M. H. mit den Rest des Capitals so ste dem Liquidato in Febr. a. p. ohne Zinsen angeliehen.

licet enim ex chirographo terminus restitutionis apparebat brevissimus:

So ich gefobe innerhalb 2 a 3 Tagen wieder zu bezahlen.

nihilominus jus prælationis liquidanti M. H. concedebatur.

§. XXIII.

Non minus ex inefficacia temporis inducendi obligationem inferitur: Privilegium prælationis obtinere, licet constet, creditorem pecuniam s. u. non credidisse, *et ut causa sine qua non consideratur.*

D

didisse,

didisse, nisi mutuatarius in brevem restitutionis terminum consenserit.

SCHOLION. In hoc casu creditor non solum requisitis privilegii, sed & causæ ejusdem satisfecit, hinc nihil obstat, quominus privilegio fruatur.

§. XXXIV.

*Quando non
competit post
lapsum diei.*

Si ad certum tempus pecunia s. u. sit mutuo data, adjecto pacto, quod post lapsum diei mutuum deb. ar. esse usurarium, tum post lapsum diei privilegium prælationis non competit. Etenim vi pacti post lapsum diei extinguitur mutuum gratuitum & pecuniæ, antea gratis datæ, accedunt usuræ; consequenter prior obligatio novatur & in locum mutui gratuiti succedit usurarium. Quamobrem cum privilegium prælationis pecun. s. u. mutuo datæ sit concessum, (§. 12.) illud locum habere nequit, quando vi pacti, post lapsum termini mutuum usurarium esse debet.

§. XXXV.

*competit, ob
pecuniam
minimam
mutuo da-
tam.*

Privilegium prælationis pecuniæ s. u. mutuo datæ, licet sit minima, denegari nequit. Quodcunque enim quantitati in genere tribuitur, illud minimæ denegari nequit; atqui privilegium prælationis quantitati, seu pecuniæ gratis mutuo datæ, in genere tribuitur, per textum, Geld, welches seine Rente giebt; ergo pecuniæ gratis mutuo datæ minimæ denegari nequit.

SCHOLION. Sed num Prætor etiam minima curat? Aff. regulariter, cum justitiæ ratio non ex quantitate rei petitiæ; sed suis regulis æstimanda. Non desunt etiam exempla minimorum, quæ Prætor curavit: in l. 11. Rogasti §. 1. ff. de R. C. negatur, valere conventionem si convenerit, ut qui decem accepit, undecim reddat; Et ob le-
gis

gis rationem, ejus dispositio etiam ad nummum super-
numerarium est referenda, cum hic nec mutui, nec usura-
rarum, nec donationis nomine peti possit, vid. SIBRAND
in disp. de minimo C. III. §. 1. In §. 16 *J. de Rer. Divis. actio*
furti pro una gallina exercetur, quam ad unicum ovum
extendit MANTZ. *ib. n. 15.* TUSCH. *Conclus. 239. lit. M.*
Idem elegantissimo præjudicio confirmat CARPZ. *P. 1.*
Cons. 1. def. 9 n. 14. ubi testatur opifices quosdam de gallo
gallinaceo litigasse non tantum, sed & testes producendo
& reproducendo, de attestatis testium disputando, tantum
consumfisse temporis, ut plaustra actorum inde fuerint
confecta. Plura exempla sinit SIBRAND. *in diss. alleg. C. III.*
Imprimis in classificatione creditorum, ad petita liquidan-
tium, minima negligi non posse, ratio processus concur-
sus cuilibet insinuat. Hinc Ampl. Senatus Rostoch. in cau-
sa concursus S. antea memorati minimæ pecuniæ s. u. cre-
ditæ jus prælationis tribuere non dubitavit.

No. 8.) H. E. D. mit 26. Schilling restitenden den 13.
Febr. 1739. als baar ohne Zinsen angeliehenen
Geldes.

§. XXXVI.

Qui obærato, ex sola hac ratione s. u. mutuam dat pecuniam, ut in creditorum concursu fortem habeat salvam, privilegio prælationis non gaudet. Qui enim ex sola hac ratione, ut sortem in concursu salvam habeat, s. u. pecuniam mutuam dat, illi in mentem non venit, officium humanitatis per mutuum gratuitum exercere, sed proprio studet commodo; consequenter per rationem privilegii, quæ favorem officii humanitatis in mutuo gratuito respicit, a privilegio esset removendus. Quamobrem cum restrictiva privilegii interpretatio, remotionem casuum ex mente privilegiantis imperminentium, comprehendens STRYK. *in diss. de interpret. pri-*

*Non compe-
tit, ratione
privilegii in
casu Singu-
lari cessante.*

vil. c. VI. n. II. privilegii conveniat (§. 11.); quin, ex sola hac ratione s. u. mutuo dans, ut in creditorum concursu fortem habeat salvam, privilegio prælationis non fruatur, dubitari nequit.

SCHOLION. Ne quis nobis objiciat, quod ratio altera legis quæ in odio usurarum consistit (§. 10), privilegio in memoratu casu minime obstet; paucis monendum censemus, quod hæc ratio in decisione causarum minime attendenda veniat, cum hodie usuræ ad genus licitorum & honestorum merito sint relatæ, & odium usurarum nullo nitatur fundamento.

§. XXXVII.

cessat in genere, si ratio privilegii deficiat.

Cum probatio præcedens ad statum debitoris obæratum non sit restricta, generaliter ex ea inferre licet: Toties cessare privilegium prælationis, quoties sola ratio mutui gratuiti sit utilitas creditoris ex privilegio prælationis haurienda.

SCHOLION. Casus ad hoc corollarium spectantes sistunt Scholia ad §. 20. & 21.

§. XXXVII.

Privilegium pec. s. u. creditæ transfit in Successores.

Privilegium prælationis pecuniæ s. u. creditæ concessum, transfit in Successores universales & singulares. Est enim privilegium rei vel causæ datum; (§. 4.) privilegia autem rei vel causæ data ad quoscunque transeunt successores per l. 68. & 196. ff. de R. J.

§. XXIX.

est cessibile.

Cessionarius ergo, jure cedentis, privilegio prælationis fruatur. LAUTERBACH, in *diss. de privil. cred. pers.* §. 43.

§. IX.

§. XL.

Nec in casu pecuniæ alienæ gratis mutuo datæ domino pecuniæ denegandum, si mutuum gratuitum ratihabuerit. add. LAUTERBACH, in Comm. ad ff tit. de R. C. S. 25.

§. XLI.

Si concurrant ob mutuum gratuitum privilegiati, & massa concursus omnibus non sufficiat, hæc pro rata inter illos est distribuenda, nulla, nec temporis, nec hypothecæ uni vel alteri constitutæ, habita ratione. Cum enim ob mutuum gratuitum privilegiatis, idem competat privilegium; ex solo privilegio ratio dari nequit, cur unus meliorem conditionis esse debeat, quam alter; hinc ad massam insufficientem omnes pro rata erunt admittendi, quando solius privilegii, non temporis nec hypothecarum ratio est habenda. Enimvero nec hypothecæ, nec temporis, sed solius privilegii ratio habenda est in creditoribus, qui ex eodem privilegio hypothecariis indistincte præferuntur *argum. l. 32. ff. de reb. aut. jud. poss. ibi: sed ex casu* add. BRUNNEM, ad. d. l. Quamobrem cum ob mutuum gratuitum privilegiati hypothecarii quibuscunque præferuntur. (§. 3) Massa insufficientis inter illos pro rata est distribuenda.

Privilegiati concurrunt pro rata inter distincte.

SCHOLION. In Sententia prioritatis in causa concursus W. Erben ante aliquot annos Rostochii publicata, pecuniæ s. u. creditæ sequenti ordine sunt locatæ.

No. 9. P. S. mit 12 Rthlr.
so er sub hypotheca bonorum generali den 12.
Martii 1731. ohne Zinsen laut darüber empfangenen
Scheins angeliehen.

No. 10. H. S. mit 14 Rthlr.
so er ohne Zinsen sub hypotheca bonorum generali den 4. Aug. 1733. angeliehen.

No. 11. A. W. mit 24 Rthlr.
so sie laut Schein vom 16. April. 1728. ohne Zinsen angeliehen.

No. 12. J. H. mit 19 Rthlr.
so er ohne Zinsen Anno 1729. und 1730. angeliehen, laut seiner ad acta liegenden Rechnung.

Ratio ordinis autem, sequente ratione decidendi explicatur:

No. 9. 10. 11. & 12. Folgen die Creditores so ohne Zinsen Geld angeliehen auf die pia corpora nach *L. R. d. Art. 12* jedoch gehen nach hiesiger *Praxi* diejenigen secundum prioritatem temporis vor, welche zugleich eine hypothec haben, quia duplici vinculo nituntur, beyde lehrete aber, da sie ein gleiches Privilegium haben, concurreren pro ratione temporis.

Enimvero cum nec duplicitas vinculi nec temporis diversitas sit attendenda, de asserta praxi juris, fundamento destituta, dubitamus, illamque ad simplicem ordinem innocuum, non ad casum rariorem, quando privilegiati ad massam insufficientem concurrunt, restringimus, add. l. 39.

ibi: quod non ratione introductum, sed errore primum, deinde consuetudine obtentum est, in aliis similibus non obtinet, ff. de LL.

CAP.

CAPUT III.

DE

MODO DETEGENDI INCOMPETENTIAM PRIVILEGII LATENTEM.

§. XLII.

Plures Cap. Ildo explicavimus casus, in quibus privilegiorum prælationis pecunia s. u. mutuo data cessat, licet secundum tenorem chirographi id ipsum competere deberet; Hos & similes referimus ad exempla incompetentiæ latentis; quæ proinde erit: Incompetentia privilegii prælationis ex chirographo haud cognoscibilis.

*Definitio in
competentiæ
latentis.*

§. XLIII.

Incompetentiam latentem detegit, qui probat factum ob quod privilegium prælationis, chirographo apparenter conveniens, cessare debeat.

*Quomodo in
genere detegatur.*

§. XLIV.

Modi detegendi incompetentiam latentem, sunt modi probandi jure permessi. (§. 43.)

Modi detegendi.

§. XLV.

Facultas detegendi incompetentiam privilegii latentem, creditoribus postlocatis competit. Cum enim creditoribus postlocatis licite interfit, ne ipsi ex privilegio præferantur, qui eodem non gaudent; utilitatem autem licitam leg. si modo promovendi, nemini sit prohibitum; quin facultas detegendi incompetentiam privilegii

*cui facultas
detegendi
competit.*

villegii latentem creditoribus postlocatis competat, dubitari nequit.

§. XLVI.

*Modus de-
egendi in
comp. laten-
tem per in-
terrogatio-
nes.*

Incompetentiam latentem detegere licet per interrogationes a iudice ad instantiam creditorum postlocatorum faciendas. Etenim iudici in *Clement. 2. de V. S.* permittuntur interrogationes pro adjuvanda probatione ad petitionem partis, si æquitas hoc svadeat, add. LEYSER, *Spec. 120. mid. 1.* STRYK. in *U. M. sic. de interr. in iur. fac. §. 31.* In presenti vero casu æquitas manifesta est, cum creditores postlocati, pro avertendo damno, diffidilem facti latentis probationem aggrediuntur; consequenter interrogationibus locus est concedendus.

SCHOLION. Sic nuperrime in curia Rostochiensis ad petitionem creditoris, in prioritatis sententia postlocati:

Die verdächtige Creditores, welche Geld ohne Zinsen angegeben, ohne communication des exhibitu für Gericht zu laden, und selbige separatim, auf eine solche Art, wodurch insgemein die Wahrheit ans Licht gebracht wird, examiniren zu lassen;

Decernebatur: Es wird denen Herren der Cämmerer communicata copia committeret; wann Supplicantes einige Frag-Stücke würden eingereicht haben, wie ihnen zu thun oblieget, intus benannte darüber nach allen Umständen anzuhören, und das protocolum so dann zu weiterer Verordnung einzusehen. Publ. den 16. Sept. 1739.

Dehinc ad sequentia interrogatoria examen instituebatur.

Inter. 1. Ob Er

B. 200 Rthlr.	} dem seeligen J. H. im
M. 100 "	
H. 80 "	

Oktobr. 1730. angeliehen habe?

2. Wie er dazugekommen, daß er ein solches Capital J. H. anvertrauet habe?

3. Auf

3. Auf wie viel Jahr, er solches Capital angeliehen habe?
4. Warum keine Zeit der Wiederbezahlung in der Beschreibung gesetzt worden?
5. Ob und zu welcher Zeit er sein Capital wieder fordert habe?
6. Warum ers wieder verlangt habe?
7. Ob J. H. das angeliehene Geld nicht wieder bezahlet habe?
8. Ob J. H. ihm nicht eines Jahres Zinsen vorausgegeben habe?
9. Wie viel Zinsen er in allen Jahren von J. H. empfangen?
10. Ob er J. H. um die rückständige Zinsen gemahnet habe?
11. Ob J. H. die Zinsen an baaren Gelde bezahlet habe?
12. Was er für die Zinsen an Geldes Wehrt empfangen?
13. Ob nicht J. H. bey der Anleihe versprochen, daß er ihm das Capital, so lange es bey ihm stünde verzinsen wolle?
14. Was er darauf geantwortet?
15. Ob er J. H. die Gelder, ohne Zinsen dafür zu gehören, angeliehen habe?
16. Ob er J. H. zu verstehen gegeben, daß er keine Zinsen von ihm verlangte?
17. Was ihn dazu bewogen sein baares Geld, ohne Zinsen dafür zu genießen, auszuleihen?
18. Ob er erforderlichen Falles mit einem körperlichen Eyde erhalten könnte 1) daß er keine Zinsen von J. H. jemahlen verlangt, 2) dieser ihm auch keine Zinsen versprochen, 3) keine Zinsen bezahlet, und er 4) weder baares Geld, noch 5) Geldes Wehrt in Ansehung der Zinsen, von J. H. empfangen hätte?

E

Ceterum

Ceterum nemo non intelligit, interrogationes ex facto probando defumendas & ita concipiendas esse, ut finis propriæ, directe vel indirecte, confessionis probabiliter obtineatur. Facili etiam opera, alia interrogatoria ad duellum propositionum illo capite exhibitarum, pro diversitate factorum, formari possunt.

§. XLVII.

*Modus de-
reg. incompe-
sentiam la-
tentem per
delationem
juramenti.*

Pro detegenda incompetencia latente delatio juramenti creditoribus postlocatis permittenda est. Quoniam lis de incompetencia latente concernit interesse creditorum pecuniarium (§. 45.) ad causas civiles, quæ interesse privatum respiciunt, sine dubio est referenda. Quamobrem cum delationi juramenti in quibuscunque causis civilibus locum habeat: *l. 3. l. 34. pr. ff. de jurejur.* nec creditoribus postlocatis pro detegenda incompetencia latentis denegari poterit.

§. XLVIII.

*Delatio jura-
menti locum
habet licet ni-
hil sit proba-
rum.*

Delationi juramenti locus est, licet creditores postlocati nihil probaverint. Etenim in genere delatio juramenti admittitur, si alia probationes deficient arg. *l. 35. ff. eodem.* add. SCHOEFFER. *in diss. de juram. judic. sine probat. delato.* Nec ratio dari potest, cur in casu præsentis incompetenciæ latentis exceptio a regula admitti debeat; consequenter delatio juramenti creditoribus permittenda est, licet nihil probaverint.

§. XLIX.

*vel cause
probabiles
mutui gra-
tuiti adsint.*

Causa mutui gratuiti probabiles delationi juramenti non obstant. Quemadmodum enim causa probabiles non excludunt veritatem oppositi; ita etiam sæpissime jus prælationis cessat, licet pecunia s. u. sit credita.

dita, (cap. 2.) Quamobrem cum delationi jurisjurandi locus sit, licet nihil probatum, (§. 48.) Quia causa mutui gratuiti probabiles delationi juramenti non obstant dubitari nequit.

SCHOLION. In causa concursus M. exempla causarum verosimilium occurrebant. Es hatte H. dem liquidato 200. Marck. zu seiner anzufangenden properen Handlung, ohne Zinsen vorgeschossen, weil er mit ihm zugleich gedienet. Item W. hatte dem liquidato 310. Rthlr. zur Einrichtung seiner Handlung ohne Zinsen angeliehen, weil er sein vieljähriger Laden-Diener gewesen; Sed. his non obstantibus, H. & W. ad instantiam unius creditoris postlocati, Juramentum sequentis tenoris, in praesentia duorum Notariorum, absentes subscribere obligabantur:

Ich schwere, daß ich wieder M. liquidate und in der Prior tet Urthel sub No. 16 classifizierte Pöste obgemeldeten liquidato würcklich angeliehen, darauf keine Zinsen, noch sonst auf anderer Weise desselbats Vergütung erhalten habe, als mir Gott helffe und sein heiliges Wort.

Simili modo J.Cti Francofurtenses, in causa M. contra S. Anno 1738. den 11. Jan. pronuntiabant:

Daß es der eingewandten Restitution ungeachtet, bey dem am 24. Octob. 1735. eröffneten und No. actorum 26. befindlichen Urthel verbleibet, jedoch mit dieser Erklärung, daß Implorat von dem sub No. 4. befindlichen Capital keine Zinsen empfangen zu haben, zu schweren schuldig.

§. L.

Delatio juramenti creditoribus postlocatis permittenda est, licet adversarium doli arguant. vel dolus adversario imputetur.
Creditoribus enim juramentum super incompetencia latente

E 2

defe-

deferentes civiliter agunt. (§. 47.) Sed in casu doli & generaliter, in causis famosis, delatio juramenti, si civiliter agatur, admittitur. BARTH. *diff.* 502. §. 2. *ibique all.*; consequenter allegatio doli delationi Juramenti non obstat.

§. LI.

*De formula
juramenti.*

Formula juramenti ita est concipienda; ut relevet incompetentiam latentem. Etenim creditorum intentio est, per delationem juramenti incompetentiam privilegii probare (§. 43.) Sed quæ probata non relevant, ad probandum non admittuntur; Imprimis jusjurandum frustratorium, quamvis re judicata subnixum, evitandum est BARTH. *diffens.* 488. §. 2. & 4. *ibique all.*; formula ergo juramenti ita concipienda est, ut relevet incompetentiam latentem.

SCHOLION. Regulariter & consequenter in dubio, juramentum ea forma, qua a creditoribus delatum, præstandum est l. 3. §. f. ff. *de jurejurand.* add. BARTH. *loc. cit.* n. 1. *ibique all.*

§. LII.

*Relatio ju-
ramenti de-
lati cessat.*

Juramentum super incompetencia latente delatum referri nequit. Juramentum enim super incompetencia latente delatum concernit factum, quod ille cui defertur, tantum scit, aut saltem longe melius quam creditores deferentes, qui illud ex chirographo cognoscere nequeunt. (§. 42.) Sed relatio juramenti delati, tum demum admittitur, si is cui refertur, æque notitiam rei de qua jurandum habeat, BRUNNEMANN. *ad l. 3. ff. de jurejur. n. 17.* BOEHMER, *ad ff. cod. tit. §. 25.* consequenter cessat quando super incompetencia latente jusjurandum est delatum.

§. LIII.

§. LIII.

Præter interrogationes a iudice faciendas & iuramenti judicialis delationem, alii dantur modi detegendi incompetentiam latentem privilegii prælationis pecuniæ s. u. creditæ, nempe probatio per testes vel documenta: Quoniam vero illorum applicatio ad casus, forsan rarissimos, regulis juris communis sat notis dirigatur, lectorem ad titulos ff de probationibus, testibus & fide instrumentorum, remittimus, instituti & temporis rationem habentes.

De aliis modis detegendi incompetentiam remissive.

TANTUM.
S. D. G.

Emendanda extantiora:

In (§. XII.) lin. 3. loco (§. I.) legatur (§. II.) In (§. XXI.) lin. ult. verbis pecuniam gratis & c. inseratur verbum numeratam. In (§. XXII.) lin. 2. loc. prælatione, leg. prælationis. In Scholio (§. XXIV.) l. 1. loc. pronunciatum, leg. pronunciatum & l. 16. loc. hypothecarii, leg. hypothecariis. In (§. XXV.) l. 1. loc. permissæ, leg. promissæ & in margine loc. est, leg. ex, item l. 12. loc. est, leg. ex. In marg. (§. XXVII.) loc. cet, leg. licet. In (§. XXIX.) l. 2. loc. distincta, leg. distinctæ. In (§. XXX.) l. 7. loc. ratio, leg. notio.

PRÆNOBILISSIMO atque PRÆSTANTISSIMO
DOMINO CANDIDATO,
AMICO SUO VERO,
^{S. p. D.}
PRÆSES.

Satis quidem Tu, OPTIME NEUCRANZI! mihi, scripturo gratulationem, dissertationi inaugurali tuæ subnectendam, thematis es; nam & mores tuos & studia & modernum propositum laudare, felicissima, DEO secundante, facta præfagire, amplam scribendi subministrat materiam; sed placet occasione hujus epistolæ, ceu appendicis novæ dissertationis ad Jus Lubecense, communicare Supplementa Bibliothecæ Juris Lubecensis. Supplementa inquam; Nam Vir ille famigeratissimus, quem p.unc Holsatia ceu Cancellarium veneratur, Dominus de WESTPHAL, cum in hac Academia jura doceret, anno nempe 1727. in disp. de Origine & fontibus Juris Lub. ejusque usu, auctoritate, elogio & subsidiis a p. 66. *Interpretes Juris Lubecensis largiter & eleganter, ita ut spicilegium instituire labor sit inanis, recensuit. Maxime igitur respiciendum erit ad accessiones post annum 1727. Per-spiciens mea annotata & qualescunque, studio hujus Juris, ex parte patrii, dicatos loculos, quæ exponenda & juxta seriem temporis alleganda habeo, invenio sequentia, inter quæ nonnulla adveniunt, quæ non adeo rubrum quam tractatio ipsa huc referre soasit:*

Laur. Peters, Hamburg. diss. inaug. de Alienatione bonorum hereditariorum, Lugduni 1693.

Eliæ Vedeleri, Saxo-Brem. diss. inaug. de obligatione uxoris ob æs alienum mariti, Franequ. 1694.

Christ.

- Christ. *Nettelbladen*, JCTi Gryph. diff. de fontibus Juris Lubecensis, Gryphis w. 1728. M. Febr. Resp. Olavo *Rosenio*, Gothob. Sveco.
- D. Ern. Joach. *Wesphalii*, diff. de indole practica Juris Lubec. in civitatibus Mecklenb. Rost. 1728. M. Apr. Resp. *Fratre*.
- Herm. Georg. *Krohn*, Rostoch. jam Synd. Reip. Lubec. diff. inaug. de Concurſu Novercæ cum Privignis, Bafil. 1728. M. Majo.
- Nic. Gothofr. *Steuernagels*, Memorabilia Statutorum Lubecensium & Hamburgensium Axomatico-Harmonica, Alton. 1731. 4.
- J. Georg. Wilh. *Mercati*, Adv. Hofl. diff. inaug. de Juris Canonici Testamento testamenti Lubecensis causa, hab. Kilon. 1730. Præf. Joh. Zach. *Hartmanno*, JCTo.
- Christ. Godofr. *Hoffmanni*, JCTi Francof. Progr. ad diff. inaug. Nic. *Rumffii*, Hamburg. de Jur. Lub. antiquo quodam codice, 1731.
- Carl. Frid. *Zerran*, Lubec. diff. inaug. de Communione bonorum, secundum Jus Lub. considerata, Gießl. 1731.
- Joach. Frid. *Taddeln*, Rostoch. jam Senatoris Reip. patriæ, diff. inaug. Præf. Jac. *Carmon*, JCTo hab. Rostoch. 733. de Abdicatione Liberorum secundum principia Juris Civilis, morum Germanorum & Juris Lubecensis.
- Joach. Andr. *Helwigii*, JCTi Gryph. de Juris Lubecensis nonusu in civitatibus Pomeraniæ, 1733. Resp. Christ. Albr. *Sinnig*, Rostoch.
- Steph. *Alberti*, Jus Digestorum cum collationibus jurium nonullorum, speciatim Lubecensis, Regiom. 1734. 8.
- Me Præſide* ab Henr. *Nettelbladt*, Rost. jam J.V.D. 1734. hab. de præſtantia jur. Lub. circa fidem civium augendam.
- Joach. Frid. *Carnatzen*, Parchim. diff. inaug. de portione conjugum statutaria Lubecensi, hab. Gryph. 1738. Præf. Christ. *Nettelbladt*, JCTo, qui præmiſit modestam vindicationem suæ de fontib. Jur. Lub. conjectura.
- Me Præſide*, a Joh. Joach. *Beselin*, Rostoch. 1739. hab. diff. exhibens singularia testamentorum, speciatim legitimam collateralium Juris Lub. vulgo 8. Schilling 4. Pf.

His

His tua hodierna Clarissime Domine NEUCRANZ!
 accedit, faxit DEUS feliciter. Cætera quæ de Studiis &
 literis, quibus imbutus es, largiter scribere possem, vetat
 tua modestia; Laudo igitur tantum tuam ergo Amicos tu-
 os & me amorem, continua illum & habebis reciproca of-
 ficia; Felicem exerce praxin, & crede, quod vere aurea
 illa sit futura, si odio prosequutus fueris profanum vulgus
 Rabularum, quod evertendis aliorum fortunis questum fa-
 cit. Cura, ut pedetentim inclarescas, & cave tibi, in pri-
 mis tuis annis, ne putes, te neminem, etiamsi pessimam
 causam habeat & nequam sit, arcere debere a tuo patro-
 cinio, quo ex numero clientum famam acquiras; Talis
 enim praxis impia est, & a voce fama duo diversi odoris
 derivantur adjectiva, imo artes rabulistica, quas insuper
 exercere levis armaturæ miles potest, infeliciter cum die
 cedunt; Cætera enim talium hominum post annos ipsa vi-
 det, quam male consuluerit devote adoratus & juratam
 spem victoriæ faciens causidicus, atque interim male
 olet & audit apud illos qui solidas causas tractandas
 habent. Hoc est idem monitum, quod jam ante annos
 tibi solertissimo meo auditori & Commilitoni & aliis,
 more meo, dedi, quod in omnibus practicis admonitioni-
 bus repetere soleo, quodque tuus optimus Dominus Ho-
 spes, Practicus Mecklenburgicus primi ordinis, Consult.
 Dn. WEISSE, Fautor meus intime colendus, ore &
 facto semper approbavit. Vale Vir dilectissime! &
 me, ceu tuo vero amico utere, nec deponere eam mentem
 qua erga me usus hæctenus fuisti. Sed cur te horum
 admoneo, te, qui DEUM times & sordentes mores sem-
 per detestaris. Vale.

Dabam d. 16. Jun. MDCCXL.

Rostock, Diss., 1739-41

X 237 3039

6

1740, 3.

DISSERTATIO INAUGURALIS JURIDICA,
DE

**JURE PRÆLATIONIS
PECVNIAE
SINE USURIS CREDITÆ,**

Hom Selde so keine Rente giebt,
*AD ARTICULUM XII. LIBR. III. TIT. I.
JUR. LUBEC.*

^{QVAM}
SUB UMBONE ALTISSIMI,
ET INDULTU AMPLISS. JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA PATRIA VARNO-BALTHICA,
ANNO O. R. MDCCXL. D. JUN.

SUB PRÆSIDIO
DN. ERN. JO. FRID. Wanzeln,

PHIL. ET J. U. D. ATQVE INSTIT. P. P. O. FAMIGERATIS-
SIMI, AMPLISS. FACULT. JURID. AD H. A. DECANI
SPECTABILISSIMI,

*PATRONI, OLIMQVE PRÆCEPTORIS OMNI OBSERVANTIÆ
GENERE ÆTERNUM COLENDI, PROSEQVENDI,*

**PRO LICENTIA,
SUMMOS IN UTROQVE JURE RITE CAPESSENDI,
HONORES,**

PUBLICÆ, EIDEMQVE PLACIDÆ DISQVISIONI
SUBJICIET,

BERNH. FRID. NEUCRANTZ,
JUR. CAND.

ROSTOCHII,

Typis JOH. JACOBI ADLERI, SEREISS. PRINCIP. & ACAD. Typogr.

